

ZDEFORMOWANE LIŚCIE PAPROCI — *Asplenium nidus* L.

Spośród epifitycznych paproci puszczy tropikalnych starego świata (Azji, Polinezji, Australii, Afryki i przyległych wysp) zwraca uwagę swą okazałością *Asplenium nidus*. Piękna ta paproć posiada osobliwy pokrój morfologiczny. Jej duże (ponad 1 m dł. i 20 cm szer.) lancetowate, prawie siedzące, błyszczące liście wyrastają wkoło krótkiego kłacza, tworząc jak gdyby gniazdo, wewnątrz którego gromadzi się hu-

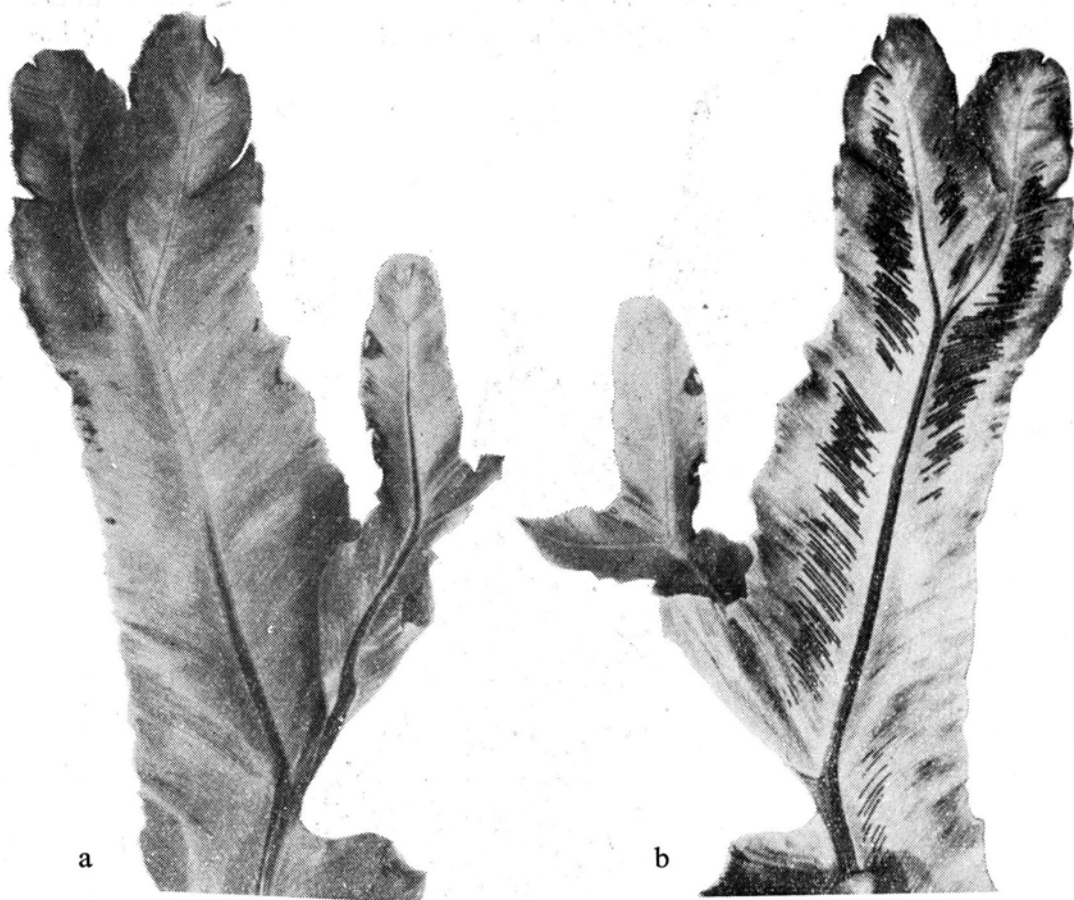
Ryc. 1. Górna część zniekształconego liścia *Asplenium nidus*

mus, z którego roślina czerpie wodę i pokarm. Normalnie rozwinięty liść *Asplenium nidus* posiada pojedynczą blaszkę, wzdłuż której od nasady do szczytu biegnie czarny, główny nerw, od którego odchodzą drobne, równoległe unerwienia boczne, połączone na brzegu liścia w układ zamknięty.

W roku 1972, na jednym starszym okazie, rosnącym w szklarniach Ogrodu Botanicznego UJ, zaobserwowano kilka liści odbiegających od normalnych. Spośród nich dwa liście wybrano do opisu.

Ryc. 1 przedstawia zniekształconą górną część blaszki liściowej *Asplenium nidus*. Niekompletna powierzchnia blaszki mogła powstać na skutek uszkodzeń przez ślimaki. Niemniej jednak nerw główny jest skręcony i posiada tendencję do dychotomicznych rozwidleń.

Natomiast ryc. 2 ilustruje liść wyraźnie anomalny. Na długości 70 cm od nasady znajduje się pierwsze dychotomiczne rozwidlenie, a nieco wyżej drugie, tworzące

Ryc. 2. Dychotomiczne rozgałęzienie górnej części liścia; a) strona górna, b) strona dolna

następne odcinki blaszek. Na wszystkich odcinkach liści występują równoległe ułożone zarodnie tak, jak u liści normalnych; umiejscowione są one bliżej nerwu głównego i nie dochodzą do krawędzi liścia.

W myśl tego co podają autorzy (Z. Podbielkowski, I. Rejment-Grochowska i A. Skirgiełło) zbiorowego opracowania roślin zarodnikowych, paprocie z podrzędu *Filices-leptosporangiateae*, o dużych, złożonych liściach i o dychotomicznych kształtach są pierwotniejsze od paproci o blaszkach całobrzęcych i unerwieniu tworzącym układ zamknięty (cecha wtórna). Z tego wynika, że anomalne liście

występujące u *Asplenium nidus* wykazują cechy powrotu do formy pierwotnej. Zjawisko anomalii liści u opisywanej paproci wystąpiło po raz pierwszy; trudno przeto w tej chwili powiedzieć jaka jest tego przyczyna.

Podobny, interesujący przypadek wyrastania odrębnych liści u nefrolepisa wysokiego (*Nephrolepis exaltata* (L.) Schott) opisali J. Mowszowicz i M. Pliński w 1970. Liście tej paproci są pojedynczo-pierzasto-złożone, zaś listki całobrzegie. U liści anomalnych wystąpiły listki pojedynczo, podwójnie i potrójnie pierzastowcinane.

LITERATURA

- Mowszowicz J., Pliński M., 1970. *Zjawisko chwiejności form liściowych i ich transformacje u paproci nefrolepisa wysokiego (Nephrolepis exaltata (L.) Schott)*. Zeszyty naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, Nauki Matematyczno-przyrodnicze. Seria II. z. 36. str. 27—30. Łódź.
- Podbielkowski Z., Rejment-Grochowska I., Skirgiełło A., 1961. *Rośliny zarodnikowe*. PWN, Warszawa.